

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060207

DOM
2012-09-21
Stockholm

Mål nr
P 10254-11

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2011-11-18 i mål P 5083-11,
se bilaga A

KLAGANDE

1. G A

2. M A

Adress som 1

3. Brf Isbjörnen

4. K E

5. K L E

Adress som 4

MOTPART

Södertälje kommun
151 89 Södertälje

Ombud: A G och C A

SAKEN

Detaljplan för kvarteret Lejonet m.m. i Södertälje kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandena.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M A och G A, Brf Isbjörnen samt **K E och K L E** har överklagat mark- och miljödomstolens dom och yrkat att detaljplanen ska upphävas.

Södertälje kommun har bestritt ändring.

Dok.Id 1018157

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har i Mark- och miljööverdomstolen åberopat samma grunder och omständigheter som vid mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg och förtydliganden.

M A och G A

Kommunens mätningar överensstämmer inte med dagens trafiksituation. Gatorna är redan bristfälliga. Området började byggas på 1920-talet vilket är bakgrunden till gatornas beskaffenhet. Kommunen har ingen seriös planering för att lösa problematiken i Birkakorset. Det finns bara hypotetiska funderingar kring hur man skulle kunna gå tillväga. Inga medel finns budgeterade för Birkakorset, Ritorpsledens koppling till trafikplats Moraberg eller för Sagoleden. Det är inte realistiskt att exploatörerna kommer att bidra med behövliga investeringar.

Brf Isbjörnen

Trafikverket skrev i sitt remissyttrande att utbyggnaden av planområdet bedöms medföra att luftkvalitetsnormer överskrids och att kommunen planerar att genomföra åtgärder för att motverka detta. Trafikverket uttalade att det var viktigt att dessa åtgärder var utredda och beslutade innan detaljplan antas. Miljökontoret skrev i sitt yttrande att det måste återkomma till frågan om nytillkommande bebyggelse som bidrar till att mer trafik kommer att öka luftföroreningsbelastningen vid Birkakorsningen, att bebyggelseutvecklingen måste kopplas till samtliga åtgärder för att begränsa försämringar samt att det inte är godtagbart att bara hänvisa till trafikutredningar och lösningar vars budget det ännu inte fattats något beslut om. Kommunens beslut att inte upprätta en MKB är inte acceptabelt. I kommunens miljöchecklista finns bara en referens avseende luftföroreningar, vilken är från år 2005. Det framstår som att kommunen mörklägger information då Luftvårdsförbundet, LVF, som gjorde mätningen år 2005, har utfört fortsatta mätningar av luftkvaliteten år 2007-2012. Av de senare mätningarna framgår att partikelhalten i luften (PM10) regelmässigt överskrider den lagstadgade miljökvalitetsnormen. Normen föreskriver ett dygnsmedelvärde på $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Högre får uppnås under högst 35 dygn/år. Av mätningarna framgår bl.a. att gränsvärdet på $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ har

överskridits 18 gånger redan under de första månaderna 2012. Mätningarna visar att de åtgärder som vidtagits under år 2011 inte varit tillräckliga för att uppnå lagstadgade utsläppsvärden. Kommunen hänvisar vidare till en promemoria från Structor Mark Stockholm AB trots att det i denna rapport skrivs att någon utvärdering angående luftkvaliteten i förhållande till ombyggnadsförslagen inte har genomförts i detta skede. Structors promemoria innehåller inga värden avseende vare sig aktuella eller framtida utsläpp. Det är märkligt att kommunen skriver att vissa åtgärder är under genomförande då åtgärderna endast befinner sig på planeringsstadiet. Det är högst oklart när dessa åtgärder kan vara genomförda. Det anges dessutom inte vilka effekter dessa åtgärder kan komma att ha på utsläppen i Birkakorset. Det vidhålls att en noggrann mätning av dagens luftföroreningar och en bedömning av framtida luftföroreningar ska genomföras samt att byggnationen i kvarteret Lejonet inte får starta förrän miljöproblemen i Birkakorset är lösta och åtgärderna praktiskt genomförda.

K E och K L E

Ett flertal omständigheter motiverar att en MKB ska tas fram: Miljökvalitetsnormen för partiklar från trafik överskrids ytterligare. Inom området finns byggnader av kulturhistoriskt värde. Risken för att utryckningsfordon inte kan ta sig fram i villakvarteren har inte utretts. Markföroreningar kan förekomma då det är gammal industrimark. Närheten till Astra Zenecas Sevesoanläggning. Närheten till Södertälje kanal där det transporteras stora mängder farligt gods. Området påverkas även av buller från fartyg och det föreligger en möjlig risk för översvämning. Av den riskanalys som har upprättats för Astra Zenecas anläggning och för farligt gods på kanalen framgår att osäkerheten är relativt omfattande. Deras uppfattning om att en MKB måste tas fram har förstärkts sedan de tagit del av miljöchecklistan. Där nämns förorenad mark, farhågor om grundvattensänkning samt möjliga problem med dagvattenavrinning. Det föreligger en risk för att förorenat vatten rinner ut i Mälaren. Eftersom kontor och affärsverksamhet planeras i kvarteret förstärks behovet av en MKB och en fördjupad trafikanalys. I trafikutredningen för Moraberg och Weda, förutsätts 200 bostäder i kvarteret Lejonet i stället för nu planerade 300 och dessutom ingen kontors- eller affärsverksamhet. Kommunen har hänvisat till Ritorpsleden som möjlig avlastning till Birkakorset. I den trafikutredning som gjordes 2008 konstaterades att Ritorpsleden etapp 1 + 2 skulle avlasta Birkakorset med ca 600 fordon, vilket ska jämföras med en ökning om 1 400

fordon per dygn. Sagoleden är långt ifrån byggd, inte ens planerad. Ingen utredning av trafiksituationen i närområdet har gjorts.

Södertälje kommun

Detaljplanen medför inte en betydande miljöpåverkan och det har därför inte funnits skäl att upprätta en MKB. Kommunen har i planprocessen bedömt att de mest kulturhistoriskt intressanta byggnaderna i området har bevarats. Eftersom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd inte uppnås till AstraZenecas anläggning har kommunen upprättat en riskutredning. Utredaren bedömde att några riskreducerande åtgärder inte behöver vidtas. Kommunens utredning och överväganden angående detta framgår av kommunens miljöchecklista. Miljöchecklistan togs fram år 2007 varför mätvärdena för luft är från 2005. De förbättringsåtgärder som kommunen nu genomför är baserade på nuvarande mätningar. Idag genomförs mätningar av PM10 vid en mätplats efter Turingegatan. Antalet överskridanden för år 2012 har hittills varit 28 stycken men då har inga korrigeringar gjorts för kända påverkansorsaker såsom sandsopning, sandupptagning eller liknande. Av mätningarna för åren 2011 och 2012 framgår att partikelhalten huvudsakligen överskrids från slutet av februari till slutet av april. Orsaken till det är bl.a. att gatorna städas från sand som lagt ut under vinterväghållningen samtidigt som bilarna fortfarande använder vinter- eller dubbdäck. Även väderförhållanden, trafikmängd och trafiktyp påverkar situationen. Överskridandena har således sin grund i kända påverkansorsaker. Kommunen avser att minimera de parameterar som den kan påverka. Kommunen har även tagit fram ett åtgärdsprogram för att stävja förhöjda partikelhalter. En ny beläggning har också lagts på gator i Birkakorsets närområde, vilket reducerar mängden partiklar som slits loss. Parkeringssituationen i området torde förbättras då kommunen från och med juni kommer att införa boendeparkering i området från juni 2012. Ett utökat mätprogram för partikelhalter är under genomförande. Kommunen har uppdragit åt ett bolag att genomföra mätningar på Turingegatan. Under hösten 2012 kommer även mätningar att startas av partikelhalter vid Birkakorset. Mätningen kommer att sammanfalla med perioden för dubbdäcksanvändning. Frågan om trafikstring och trafikbelastning i Birkakorset har utretts. Detaljplanen kommer endast att medföra en begränsad trafikökning som inte innebär någon märkbar påverkan på framkomlighet och miljö. Även trafiksituationen i området Moraberg och Weda har utretts. I utredningen konstateras att kringliggande gator avlastas vid byggandet av

Sagoleden och Ritorpsleden. I utredningen för Weda och Moraberg är fokus lagt på dessa områden. Även faktorer utanför området har beaktats för att få en helhetsbild. Genomförda simuleringar visar att en fullt utbyggd Ritorpsled samt Sagoled ger minskade trafikflöden i Birkakorset. I den trafikutredning som har gjorts för Birkakorset och som är direkt kopplad till kvarteret Lejonet återfinns rätt antal bostäder. Kommunen har avsatt medel för utredningsarbete kring Sagoledens utformning samt Birkakorsets förändring. Ritorpsleden är under projektering och byggstart är planerad till hösten 2012 samt beräknas vara färdigställd under 2014. Förprojektering av Sagoleden kommer att genomföras med sikte på byggstart tidigast under 2014. Förändringar av avfarten till Bergaholmsvägen genomförs. Det handlar i första hand om att göra avfarten mer trafiksäker men som positiv bieffekt kommer det medföra en sänkt hastighet på sträckan ner mot Birkakorset. Arbetet med upphandling av sandupptagning och sandsoptning påbörjas efter sommaren. Denna del av vinterväghållningen ska upphandlas särskilt för att få en mer specialiserad entreprenör med en bättre anpassad maskinpark. På så vis kan särskilda rutiner och krav lättare införas och kontrolleras.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utredningen i målet m.m.

Eftersom ärendet inleddes före 2 maj 2011 är, som länsstyrelsen har konstaterat, den äldre plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, tillämplig.

Södertälje kommun har i Mark-och miljööverdomstolen förelagts att yttra sig över halterna av NO_x (kväveoxider) och PM 10 (partiklar) i Birkakorset med beaktande av tillämpliga miljökvalitetsnormer och vilka åtgärder som är planerade att vidtas för att inte överskrida tillämpliga miljökvalitetsnormer. Kommunen har inkommit med kompletterande utredning i Mark- och miljööverdomstolen.

Frågan om en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) borde ha upprättats

Mark- och miljööverdomstolen gör inte någon annan bedömning än underinstanserna i frågan om en miljökonsekvensbeskrivning borde ha upprättats. Bedömningsunderlaget får anses tillräckligt för erforderlig prövning av detaljplanen.

Miljökvalitetsnormer

Enligt 2 kap. 2 § tredje stycket ÄPBL ska vid planläggning miljökvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljöbalken följas. Bestämmelsen innebär att en detaljplan inte får antas om dess genomförande skulle medverka till att en miljökvalitetsnorm överträds (se prop. 1997/98:90 s. 163). Vid sin prövning enligt 12 kap. ÄPBL ska länsstyrelsen bevaka att miljökvalitetsnormerna följs. I sitt beslut den 6 juli 2011 har Länsstyrelsen i Stockholms län kommit fram till att miljökvalitetsnormerna i detta fall följs. I målet har inte framkommit att detaljplanen befaras innebära någon risk för att miljökvalitetsnormen för kvävedioxid överskrids, utan det är miljökvalitetsnormen för partiklar som har aktualiserats i målet.

I luftkvalitetsförordningen (2010:477) anges under vilka förhållanden partiklar (PM10) får förekomma i utomhusluften utan att ett överskridande av normen anses ha ägt rum. Till skillnad från vad som gäller för vissa andra miljökvalitetsnormer innebär varje enskilt överskridande inte att normen överskrids. Enligt 18 § får partiklar inte förekomma i utomhusluft med mer än i genomsnitt 50 mikrogram per kubikmeter luft under ett dygn (dygnsmedelvärde) och i genomsnitt 40 mikrogram per kubikmeter luft under ett kalenderår (årsmedelvärde). Förstnämnda värde får överskridas 35 gånger per kalenderår.

Mätningar har kontinuerligt utförts i Turingekorset cirka 800 m väster om det nu aktuella Birkakorset. Under år 2011 ägde där inte något överskridande rum. För 2012 går det ännu inte att uttala sig med säkerhet huruvida normen kommer att överskridas, även om tidigare års årstidsbundna mönster för överskridanden i någon mån talar emot det. Mark- och miljööverdomstolen kan konstatera att förhållandena i Birkakorset är likartade dem i Turingekorset. Birkakorset är dock inte lika slutet som Turingekorset vilket kan tala för att halterna där snarare är lägre än i Turingekorset.

Kommunen har anfört att orsaken till de enskilda överskridanden som förekommer är kända. Mark- och miljööverdomstolen har inte skäl att ifrågasätta bedömningen att dessa framförallt har sin grund i trafiken och då främst från dubbdäcksanvändning samt sandsopning och sandupptagning på vägarna.

Frågan om en detaljplan följer miljö kvalitetsnormerna eller inte är typiskt sett beroende av många faktorer. Bedömningen av efterlevnaden av miljö kvalitetsnormer är komplex och det är många gånger svårt att bedöma vilken påverkan som är hänförlig till en enskild detaljplan. Den nu planerade bebyggelsen beräknas alstra ytterligare trafik i förhållande till dagsläget, främst i form av ökad lokal trafik vilken kommer att belasta bl.a. Birkakorset och Turingekorset. Mark- och miljööverdomstolen bedömer det dock som sannolikt att trafikökningen, jämfört med nuvarande trafikmängd, blir begränsad. Även i förhållande till den nu gällande detaljplanen kan samma bedömning göras. Till detta kommer att bostadsbyggande i centralt läge med god kollektivstandard på ett övergripande plan kan minska biltrafiken.

Frågan är då vad denna begränsade trafikökning kan komma att innebära för möjligheten att följa miljö kvalitetsnormen. Oavsett orsaken till dessa nuvarande enskilda överskridanden finns, om åtgärder inte vidtas, en risk för att miljö kvalitetsnormen överskrids. Kommunen har emellertid redovisat åtgärder som är hänförliga till såväl minskad uppkomst av partiklar som minskad spridning av dessa. Till de förstnämnda hör bl.a. bättre gatubeläggningar och till de senare bl.a. en bättre anpassad maskinpark för sopning och sandupptagning. Kommunen har dessutom redovisat hur byggnation av bl.a. Ritorpsleden kan förbättra trafiksituationen sett i ett större sammanhang, och därmed möjligheterna att innehålla miljö kvalitetsnormen för partiklar.

Vad kommunen har anfört om åtgärder som har genomförts och som planeras inom rimlig och överskådlig tid är, enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning, tillräckligt konkret och verksamt för att kunna leda till slutsatsen att föroreningsnivåerna i miljö kvalitetsnormen kan underskridas framöver även om detaljplanen genomförs. Den utökade mätningsprogrammet bör dessutom kunna ge ett bättre underlag för riktade åtgärder.

Mot denna bakgrund är den trafikökning som genomförandet av detaljplanen bedöms innebära inte sådan att detaljplanen kan anses medföra att en miljö kvalitetsnorm överskrids. Detaljplanen ska därför inte upphävas på den grunden.

Övriga frågor som aktualiserats i överklagandena

När det gäller vad klagandena i övrigt anfört beträffande risker och olägenheter m.m. föranleder detta inte bedömningen att detaljplanen ska upphävas.

Sammanfattning

Mark- och miljööverdomstolen gör inte någon annan bedömning än underinstanserna i frågan om detaljplanen för kvarteret Lejonet i Södertälje kommun kan godtas. Det innebär att överklagandena ska avslås och att mark – och miljödomstolens dom inte ska ändras utan stå fast.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Rose Thorsén och Vibeke Sylten, referent, tekniska rådet Carl-Gustaf Hagander samt hovrättsrådet Åsa Marklund Andersson. Avgörandet är enhälligt.

Föredragande har varit Anna Isberg.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2011-11-18
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr P 5083-11

KLAGANDE

1. C A
2. J A
3. M D
4. T D
5. K L E
6. K E
7. Brf Isbjörnen
8. M A
9. G A

MOTPART

Södertälje kommun
151 89 Södertälje

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Stockholms län beslut 2011-08-10 i ärende nr 4031-17875-2011, se bilaga 1

Dok.Id 250412

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

SAKEN

Detaljplan för kvarteret Lejonet m.m. i Södertälje kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena.

YRKANDEN M.M.

C A, J A, M D, T D, K L

E, K E, Brf Isbjörnen, M A och G A har

överklagat länsstyrelsens beslut. De har till stöd för sin respektive talan anfört och åberopat i allt väsentligt detsamma som hos länsstyrelsen, med i huvudsak följande tillägg eller förtydliganden.

M D och T D

De anser till i motsats till länsstyrelsen att området inte är en storstadsregion. De vill att mark- och miljödomstolen ger länsstyrelsen i uppdrag att granska planskissen, då den endast utgör en del i en helhet av bostadsbebyggelse i och runt det aktuella området. De ser också en stor risk med att varje område som planeras att byggas handläggs som en isolerad enhet. De vill att ett helhetsperspektiv ska vara vägledande för en optimal bebyggelse.

K L E och K E

Länsstyrelsen anger att olägenheter som kan uppstå för de boende inte blir större än att de kan godtas i den storstadsregion som planområdet utgör en del av. Att använda storstaden som måttstock för olägenheter som kan uppstå i en mindre stad som Södertälje är helt fel. De saknar vidare i många fall motiv/kommentar till länsstyrelsens bedömning att deras synpunkter inte utgör skäl för att upphäva beslut om detaljplan. Birkakorset (korsningen Stockholmsvägen/Birkavägen) överskrider idag miljökvalitetsnormen ifråga om luftkvalitet. Enligt en trafikutredning kommer trafikbelastningen att öka med 3-4 procent på grund av planerad bebyggelse. Detta innebär en ökning med ca 1 400 fordon/dygn. Länsstyrelsen kallar detta en ringa ökning av trafiken. De kan inte se denna ökning som ringa i absoluta tal, utan vidhåller att åtgärder måste genomföras innan ny bebyggelse som alstrar trafik i korsningen planläggs. Länsstyrelsen har i ett tidigare yttrande anfört att för att planläggningen av det aktuella området ska kunna genomföras får utsläppen på grund av planen inte ytterligare försämra läget vid Birkakorset. Trafikverket och Miljökontoret i Södertälje har anfört samma sak. Det är mycket anmärkningsvärt att länsstyrelsen frångår sin tidigare ståndpunkt, då inga åtgärder budgeterats.

Sammantaget kan sägas att det saknas en helhetssyn i bedömningarna från både kommunens och länsstyrelsens sida.

Brf Isbjörnen

Föreningens argument beträffande trafikvolymen bemöts inte av länsstyrelsen. Svårigheterna för utryckningsfordon att ta sig fram negligeras helt vilket är mycket anmärkningsvärt. Även länsstyrelsens uttalande att den bedömer att bebyggelsen inte blir olämplig med hänsyn till hälsa och risker för olyckor är anmärkningsvärt eftersom korsningen Birkavägen/Östergatan, redan innan den planerade trafikökningen, är en av Södertäljes mest olycksdrabbade.

Länsstyrelsen har i Samrådsredogörelse för Detaljplan för Lejonet i Grusåsen, upprättad 2010-12-01, reviderad 2010-12-16, avgivit följande yttrande: I det sammanhanget vill länsstyrelsen erinra om att vid planläggning ska miljö kvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljöbalken följas. Det innebär att för att planläggningen av det aktuella området ska kunna genomföras får utsläppen på grund av planen inte ytterligare försämra läget vid Birkakorset.

Nu har länsstyrelsen ändrat uppfattning men utan att redovisa varför. Man konstaterar visserligen att kommunen är medveten om att åtgärder måste vidtas avseende luftkvaliteten i Birkakorset, men man accepterar nu att en ökning av trafikflödet kommer att försämra luftkvaliteten. Föreningen hemställer om att Södertälje kommuns antagandebeslut avseende detaljplan för kvarteret Lejonet upphävs och att följande åtgärder vidtas: Noggrann mätning av dagens luftföroreningar i Birkakorset genomförs. Bedömning av de framtida luftföroreningarna i Birkakorset med belastning av trafik från nära 600 tillkommande bostäder. Ingen start av byggnationen i kvarteret Lejonet förrän miljöproblemen i Birkakorset är lösta och åtgärderna praktiskt genomförda.

DOMSKÄL

Vad klagandena anfört och vad som i övrigt framkommit i målet föranleder inte mark- och miljödomstolen att göra någon annan bedömning än länsstyrelsen.

Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 9 december 2011. Prövningstillstånd krävs.

Denny Heinefors

Maria Backström Bergqvist

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Denny Heinefors, ordförande, och tekniska rådet Maria Backström Bergqvist.